

SŐNFELD MÁTYÁS

A ZENEATYU ÉLMÉNYPROGRAM AZ ÓVODÁBAN ÉS AZ 1-2. OSZTÁLYBAN (2. RÉSZ)

BEVEZETÉS

A cikksorozat első részében a kedves olvasó megismerhette a Zenebatyu megálmodójának hátterét, az élményprogram szerkezetét, változó és állandó elemeit. Kiderült az is, hogy bár vannak különálló részek – szívószálhangszer, energiser, nyílik a zenebatyu –, minden alkalom egy fő hangszer köré épül. Bizonyos különleges hangszerek harmonizáló, nyugtató hatást váltanak ki, ilyenkor az energiser programpont szabadon kicserélhető relaxációra. Jelen hangszerünk is ebbe a kategóriába tartozik, ismerkedjünk meg az esőbottal!

ÖSSZEFOGLALÓ

Minden Zenebatyus program után elküldök a szülőknél vagy a szervező kollégáknak egy rövid összefoglalót az adott alkalomról. Sok gyerek nem mesél otthon a szüleinek arról, mi történt az óvodában, iskolában. Az összefoglaló kiter a program minden elemére, így otthon a szülő egyenként rákérdezhet, mi volt az aznapi hangszer, a szívószál, a kísérlet, sőt, együtt elmondhatják a hangszerverset is, segítve a bevételt.

PROGRAMPONTOK

ISMÉTLÉS

Az alkalom elején érdemes egy percet arra szánni, hogy átismételjük az előző alkalom főbb részeit, elég, ha felidézünk a hangszer nevét, tulajdonságait, majd elmondjuk – és elmutogatjuk – közösen a hangszerverset. Az ismétlés csak a legutóbbi hangszerre szorítkozik, de ahogy egyre több hangszerrel ismerkedünk meg, érdemes visszagondolni és csupán felsorolni a korábbi hangszerek neveit is.

SZÍVÓSZÁLHANGSZER

Már tudjuk, hogyan készül a szívószálduda (lásd 1. cikk), most megtanuljuk azt is, hogyan változtatható a hangja! Ha ugyanis a dudát megtoldjuk még nagyjából 7 db szívószállal – ha egy kis vágást ejtünk a betoldandó szívószál végén, könnyen összeilleszthető egy másikkal –, a hangja megváltozik. Mielőtt megszólaltatnánk, kérdezzünk rá: vajon hogyan fog szólni, magas, cincogó, vagy mély, dörmögő hangon? Tapasztalatom szerint a gyerekek megérik azt a törvényszerűséget, miszerint minél hosszabb egy tárgy, annál mélyebb a hangja. Ez az előző alkalmunk tanulságához – minél vastagabb a húr, annál mélyebb a hangja – remekül igazodik, hiszen a nagyobb test (akár szélteben, akár hosszában) lassabban tud mozogni, azaz rezegni. Bátor önként jelentkezők – míg mi fújunk – meg is foghatják a „méteres” szívószál végét, melynek rezgése tapintható.

AUTENTIKUS HANGSZER

A szívószál hossza és alakja át is vezet minket a fő hangszerünkhöz, az esőbottalhoz vagy esőcsinálóhoz, melyet Dél-Amerikából a chilei bennszülöttektől eredeztetnek. Hitviláguk szerint a hangszereken való játéktól eredt az eső. Ha nincs saját esőbottunk, képek vagy videók mellett mutassuk be az általunk készítettet (lásd ökohangszer-bemutató), de határozottan érdemes beszerezni egy eredeti darabot, mert az olcsóbb hangszerek közé tartozik, és a hangja elképesztően nyugtató ha-

Zenebatyu Élményprogram	Katedra 1. cikke, ukulele
<p>Állandó elemek: Az előző program átisméltése A zenebatyuból vett első hangszer megjegyzése Aznapi alkalom összefoglalása</p>	<p>Jelölések: Fő foglalkozási pontok Új fogalmak (milyen jelenséget tapasztaltunk) (melyik készség fejlődik)</p>
SZÍVÓSZÁLHANGSZER	<p>Szívószálduda https://www.facebook.com/zenebatyu/szidosz/szidosz/497696977562533 (kreativitás)</p>
AUTENTIKUS HANGSZER	<p>Ukulele A teste kisebb, mint a gitáré, így halkabb. A húr megfeszítésével a hang magasabbá válik. Az ukulele jelentése: ugró balha. (logikai következtetés)</p>
HANGSZERVERS	<p>Négy húrja van és üreges teste, Gitárnak éppen aprócska lenne, Hullámos, mégsem puputeve, Ez a hangszer az UKULELE! (figyelem, memória, nagymozgás)</p>
ENERGISER	<p>Medvedadászat Menjünk medvét vadászni! Nini, ollálá, mit látok, hiszen ez egy folyó/híd/nádas/mocsár/hegy/barlang. Átértünk/felértünk, menjünk tovább! A barlangban: Jaj! Sötét van. Mi ez? Szőrös a füle, hosszú a foga, mély a gyomra, büdös a lába, hiszen ez a medve! FUTÁS! (hegy, mocsár... stb.) (nagymozgás, memória, önkontrol)</p>
ÖKOHANGSZERBEMUTATÓ	<p>Flakolele Flakonból készült hangolható(!) ukulele, a kupak csavarásával a húr megfeszül! (elemzés)</p>
CSINÁLD MAGAD	<p>Tojástartó-ukulele Hozzávalók: tojástartó, egy vagy akár több befőttes gumi, olló. (finommotorika, környezettudatosság)</p>
ZENEKÍSÉRLET	<p>2 flakolele (hangmagasság) A vastagabb húr mélyebb, a vékony magasabb (vékonyabb) hangú! (kreativitás, logikai következtetés)</p>
NYÍLIK A ZENEATYU	<p>Aki nem lép egyszerre... (ütemérzék) Fogd a hangszert, gyere, gyere, indulhat a cserebere! (szociális készségek, figyelem) Sétálunk, sétálunk... (figyelem, önkontrol)</p>
ZÁRUL A ZENEATYU	<p>Hát, sziasztok, hát, sziasztok... (nagymozgás, levelezés)</p>

tású. A megszólaltatása és neve elárulása előtt kérdezzük meg a gyerekeket, mit gondolnak, hogyan kell megszólaltatni ezt a furcsa botszerű hangszert. Sok helyen már ismerik, de ahol nem, az első – érthető és logikus – reakció, hogy fújunk bele. A hangszert bemutató személyétől függ, mennyire megy bele a játékba, én ilyenkor mindent kipróbálok a hangszerrel, amit csak a gyerekek javasolnak, de így is másodpercek alatt felfedezzük majd, hogy akkor szólal meg, ha megforgatjuk. Ezen a ponton kérjük meg őket, hogy csukják be a szemüket és pár másodpercig csak a fülükkel figyeljenek. Ezután kérdezzük meg, mire hasonlított, mi jutott eszükbe erről a különleges hangról. Előbb-utóbb valaki kimondja az „eső” vagy „zápor” szót, és miután az alakjáról is ejtünk pár szót, közösen ki is találhatjuk a hangszer nevét: esőbot. Jöhetnek a tippek: mi adja ki ezt a hangot, mik vannak benne? A megfejtés: magok.

Ezután keltsük fel az érdeklődésüket: hogy lehet, hogy ez a hangszer ilyen sokáig szól? Fogjunk egy csövet – a legjobb, ha átlátszó – szórjunk a tenyerünkbe rizst, helyezzük rá a cső száját, fogjuk be a másik kezünkkel a másik végét, majd fordítsuk meg. A hosszú esőhang helyett csak egy gyors zuttanyást fogunk hallani. Miért? A gyerekek gyorsan kitalálják, hogy valami akadályozza a magok útját, ekkor elárulhatjuk, hogy az eredeti esőbot belsejében kis pálcikákat találunk csigalépcsőszerűen elrendezve, ezeken szaladnak le a magok, hosszú esőhangot adva.

HANGSZERVERS

Mielőtt a mondókánkba kezdenénk, kérdezzük meg a gyerekektől, mit gondolnak, van-e olyan növény, ami hosszúka testet és pálcikákat is tudna alapanyagként biztosítani az esőbotunkhoz. Ugyanis a bambusznál van egy ideálisabb hangszertestünk is: a kaktusz. Ennek tuskéit letörve, majd a szárított testbe visszaszúrva – és persze apró tárgyakat, pl. kis kavicsokat – beleszórva kész is a hangszerünk! A vers is erről szól: *Kaktuszba szúrd be a tuskét* (két mutatoujjunkkal szurkálód mozdulatok), *Szórj bele magokat tüstént* (szóró mozdulat), *Épp olyan, mint egy zuhé* (esőcseppeket utánozunk), *Kész is az esőbot, JUHÉ!* (taps).

ENERGISER HELYETT RELAX

A program következő eleme az energiser, amikor megmozgatjuk a gyerekeket, ez viszont szabadon felcserélhető relaxációs gyakorlatra, amennyiben a hangszer indokolja – és a gyerekek aktuális energiaszintje megengedi –, ez a változás az összefoglalóban is megjelenik. Kérjük meg a gyerekeket, hogy üljenek csukott szemmel, kényelmesen, körbe, és adják egymásnak az esőbotot úgy, hogy csak akkor adják tovább, ha az már elhallgatott. Mindenki egyet forgathat rajta, ami nagy élmény, hiszen nem csupán foghatják a hangszert, de érezhetik is a testén átzúduló magok rezgését.

ÖKOHANGSZER-BEMUTATÓ

Esőbotnak tökéletes alapanyag a toalettpapír-guriga, szúrjuk keresztül fogpiszkálóval csigalépcső alakban, de akár össze-vissza is, készítsünk belőle 6-8 db-ot, majd ragasszuk össze őket. Ezután az alját ragasszuk le, mehet bele mag, rizs, tarhonya, gyöngy vagy akár kavics, azután a tetejét is fedjük le. Érdekes a hangszer testét díszíteni, én szalvétatechnikával botszerű külsőt kölcsönöztem neki.

A hangszer akkor igazán látványos, ha átlátszó testből készítjük, erre a legideálisabb a karácsonyfadíszek cső alakú csomagolása. Hosszú és fáradtságos munka végigszurkálni spirál alakban fogpiszkálókkal, de a végeredményt tekintve mind a szemnek, mind a fülnek nagy ajándék. A rajzszöggel való elő-

Zenebatyu Élményprogram	Katedra 2. cikke, esőbot
Állandó elemek: Az előző program átvételése A zenebatyuból választott hangszer megjegyzése Aznapi alkalom összefoglalása	Jelölések: fő foglalkozási pontok Új fogalmak (milyen jelenséget tapasztaltunk) (melyik készség fejlődik)
SZÍVÓSZÁLHANGSZER	Méteres szívószál: A hosszabb test mélyebb hangot ad, ha a szívószál végét megfogjuk, érezhető is a rezgés (tapasztalati tanulás, akusztikus észlelés)
AUTENTIKUS HANGSZER	Esőbot, gyerek-esőbot A csigalépcsőszerű elrendezés adja az esőhöz hasonló hangszert, eredetileg kaktuszokból készült. Dél-Amerikai eredetű, a chilei bennszülöttek azt hitték, a hangja esőt varázsol. (tapasztalati tanulás, logikai következtetés)
HANGSZERVERS	Kaktuszba szúrd be a tuskét, Szórj bele magokat tüstént, Épp olyan, mint egy zuhé, Kész is az esőbot, JUHÉ! (figyelem, memória, nagymozgás)
RELAX	Relaxálás esőhangra Aki akarja, összeérintheti a hüvelyk és középső ujját, becsukjuk a szemünket és hallgatjuk az eső hangját! (relaxáció)
ÖKOHANGSZERBEMUTATÓ	Átlátszó öko-esőbot: karácsonyfadísz-tartóból, rizsből és fogpiszkálóból. (tapasztalat, logikai összefüggés)
CSINÁLD MAGAD	Flakon/guriga-esőbot Alapanyagok: flakon/guriga, fogpiszkáló, tű, rizs. Szúrjuk végig a testet fogpiszkálókkal, öntsünk rá rizst. (kreativitás, környezettudatosság)
ZENEKÍSÉRLET	Tárgymozgatás érintés nélkül! Jedi-eről Az esőbotra kiáltva (a rezgés hatására) a rizszemek megmozdulnak! (kreativitás, ok-okozat)
NYÍLIK A ZENEBATYU	Aki nem lép egyszerre... Fogd a hangszert, gyere-gyere... A lábam táncol, ide-oda táncol, a lábam táncol, ide-oda jár (térdem, derekam, vállam fejem, nyelvem). Rázd csak, rázd a hangszered... (téri irányok, szociális készségek, kommunikáció)
ZÁRUL A ZENEBATYU	Hát, sziasztok, hát, sziasztok... (nagymozgás, levelezés)

ZENEBATYU.HU

lyukasztást javaslom, illetve érdemes arra figyelni, hogy a fogpiszkáló mindig épp az átmérőjeként szelje át a csövet, így lesz szép a látvány.

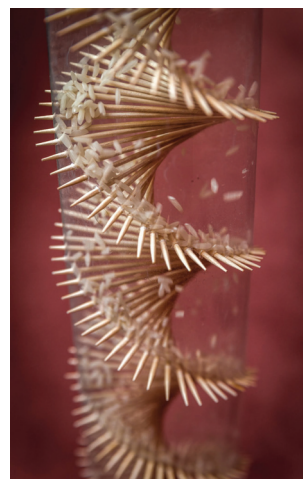
CSINÁLD MAGAD

Otthon a toalettpapír-guriga mellett ivójoghurtos doboz vagy keskenyebb átmérőjű flakon is felhasználható, utóbbinak előnye, hogy átlátszó, így a lezúduló rizs látványában is gyönyörködhetünk. A legideálisabb két flakonba rizst szórni, majd szájával egymás felé fordítva összeragasztani, így a csigalépcső egy homokóraszerű hangszerestbe kerül, biztosítva a hosszantartó esőhangot.

ZENEKÍSÉRLET

Ez az egyik kedvenc kísérletem, előveszem a nagy, átlátszó esőbotot, majd kijelentem, hogy Jedi-erőm van. Azaz tudok tárgyakat úgy mozgatni, hogy egy ujjal sem érek hozzájuk. Természetesen ezt senki nem szokta elhinni, de bebizonyítom! Megforgatom az esőbotot, és míg peregenek benne a rizsszemek, óvatosan lehelyezem egy asztal sarkára, majd mikor már stabilan áll (a rizs egy része már nehezekként összegyűlik az alján), elengedem. Ilyenkor mindig fennakad egy-egy rizsszem a fogpiszkálók között. Ezeket fogom levarázsolni, érintés nélkül. Lehunyom a szemem, koncentrálok, összpontosítok és... hosszan rákiáltok az esőbotra! Láss csodát, a fennakadt rizsszemek megmozdulnak és leszaladnak a fogpiszkáló-csigalépcsőn. Ezt a jelenséget mindig meglepettség, nevetés és mosolygós felháborodás követi. Hozzáérttem a rizshez? Nem. Megmozdult? Igen. Akkor Jedi-erőm van! Természetesen átbeszéljük, hogy a hangszalagom megrezegtette a levegőt, ami az esőbotot, ami a rizst. Ezután szabadon ki lehet próbálni a kiabálást – közös suttogós visszaszámlálást követően.

NYÍLIK A ZENEBATYU

Ez a hangszerosztás ideje, ne felejtsük el felhívni a gyerekek figyelmét arra, hogy jegyezzék meg az első hangszerüket, amit kivettek a batyuból, mivel ezt kell majd visszacsereberélni és visszatenni a helyére a közös zene végén. Az előző alkalommal az egyenletes lüktetésen és a csereberén volt a hangsúly, most sorra vehetjük a testrészeket. A dal szövege egyszerű: „A lábam táncol, ide-oda táncol, a lábam táncol, ide-oda jár.” Szolmizálva (a nagybetű negyed-, a kisbetű nyolcadritmust jelöl) dMSMDrmfrMs sMSMDrmfrD. Eközben jobbra balra lendítjük a lábunkat. Ezt bármely testrésszel megpróbálhatjuk, térd, csípő, váll, fej. Természetesen a hangszercsere itt sem maradhat el, szövege és dallama az előző cikkben megtalálható. Miután kimozogtuk magunkat, jöhet az alkalom átismétlése és az azóta felmerült kérdések megválaszolása.

ZÁRUL A ZENEBATYU

Az alkalom a korábban megismert búcsúdallal ér véget, integetéssel, combbütéssel és tapssal kísérve. Egyszeri játszás után érdemes a tempót fokozni, akár duplázni, hogy a maradék felgyülemlett energiát is kiadhassák a gyerekek – az utolsó program pont nagy előnye, hogy lehet hangoskodni, akár kiabálni is. Utoljára még egy nagy közös SZIASZTOK kiáltással elbúcsúzunk.

ÖSSZEGZÉS

Jól látható, hogy a Zenebatyu elemei rugalmasan alkalmazkodnak a hangszerhez (energiserből így lett relax), ugyanakkor fontos megtartani a 9 elemet, hogy kellően változatos maradjon a program, fenntartható legyen a figyelem, és biztosítsuk, hogy a gyerekek minél többféle élménnyel és tudással gazdagodhassanak.